

اهدای جنین

بحث در صورت دیگری از صور تلقیح صناعی بود که اسپرم مرد اجنبی با تخمک زن صاحب رحم تلقیح شود و جنین در رحم زن قرار بگیرد. در حال بررسی مقتضای ادله اجتهادی بودیم و گفتیم ادله متعددی برای حرمت این صورت بیان شده است که وجه اول استدلال به برخی آیات شریفه قرآن بود که ما گفتیم تنها دلالت آیه ۳۱ سوره نور تمام است چون مفاد آن امر به حفظ فرج و وجوب حفظ آن بر زنان است و اطلاق دارد و به امور جنسی مثل جماع یا مساحقه یا حتی مثل نظر و نگاه اختصاصی ندارد بلکه اطلاق آن حتی شامل حفظ فرج از نطفه غیر هم می‌شود. اینکه در زمان‌های سابق آیه مصادیق محدودتری داشته موجب نمی‌شود اطلاق برای آیه شکل نگیرد و آیه به آن مصادیق اختصاص پیدا کند.

و بر همین اساس هم گفتیم آیه وجوب حفظ فرج بر مردان حتما فقط بر حرمت زنا دلالت ندارد بلکه حتما بر حرمت لواط هم دلالت دارد و شاهد آن هم اینکه در برخی روایات برای حرمت استثناء به همین آیات استدلال شده است. مثل:

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى فِي نَوَادِرِهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سُئِلَ الصَّادِقُ عَ عَنِ الْخَصْحَصَةِ- فَقَالَ إِنَّهُ عَظِيمٌ قَدْ نَهَى اللَّهُ عَنْهُ فِي كِتَابِهِ- وَ فَاعَلَهُ كَنَاحِجِ نَفْسِهِ- وَ لَوْ عَلِمْتَ بِمَا يَفْعَلُهُ مَا أَكَلْتَ مَعَهُ فَقَالَ السَّائِلُ- فَبَيَّنْ لِي يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فِيهِ- فَقَالَ قَوْلُ اللَّهِ فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ- فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ وَ هُوَ مِمَّا وَرَاءَ ذَلِكَ ... (وسائل الشيعة، جلد ۲۸، صفحه ۳۶۴)

آیات سوره مومنون و معارج که در جلسه قبل به آن اشاره کردیم از این جهت در اینجا نمی‌توانند مورد استدلال قرار بگیرند که مراد از آن به قرینه استثناء ملک یمین، وجوب حفظ فرج بر مردان است که معنای آن حرمت زناست چون مساله عدم جواز مجامعت زن با عبد خودش از امور مسلم و مفروغ است که از قبیل قرینه متصل است و مانع شکل گیری اطلاق یا عمومی نسبت به زنان می‌شود. اما در آیه ۳۱ سوره نور این چنین نیست و حفظ فرج را بر زنان واجب قرار داده است و در این وجوب هم اطلاق دارد و البته بر اساس مناسبات حکم و موضوع به اموری اختصاص دارد که با فرج مناسبت داشته باشد مثل امور جنسی (جماع، مساحقه، خودارضایی) و یکی از امور مناسب با فرج، بارداری و استیلا است. پس امر به حفظ فرج، امر به حفظ از استیلا و بارداری هم هست.

خلاصه اینکه مفاد آیه امر به حفظ فرج از همه افعال و امور مناسب با فرج است و بدون شک یکی از امور مناسب با فرج، استیلا است. بله حفظ فرج از انزال شوهر و استیلا توسط شوهر حتما استثناء است و حتی با قطع نظر از ادله خاص، مشروعیت ازدواج و استیلا، امر مسلم و مفروغ عنه است و لذا از ابتداء برای آیه به نسبت به آن ظهوری شکل نمی‌گیرد.

در مقابل این استدلال اشکالاتی مطرح شده است:

اول: آیه شریفه ناظر به وجوب حفظ فرج از نظر و نگاه است و این نکته در برخی روایات مورد اشاره قرار گرفته است. بر اساس این روایات حتی این آیه بر حرمت زنا هم دلالت ندارد بلکه مفاد آن حرمت نگاه به فرج است.

و قوله: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ. فَإِنَّهُ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ كُلُّ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ فِي ذِكْرِ الْفُرُوجِ فَهِيَ مِنَ الزَّانَا- إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ فَإِنَّهَا مِنَ النَّظَرِ فَلَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ مُؤْمِنٍ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى فَرْجِ أَخِيهِ- وَلَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَنْظُرَ إِلَى فَرْجِ أُخْتِهَا (تفسير القمي، جلد ۲، صفحه ۱۰۱)

روایت از نظر سند صحیح است.

عَلِيُّ بْنُ إِبرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ بُرَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو الزُّبَيْرِيُّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: ... وَ قَالَ وَ قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ مِنْ أَنْ تَنْظُرَ إِحْدَاهُنَّ إِلَى فَرْجِ أُخْتِهَا وَ تَحْفَظَ فَرْجَهَا مِنْ أَنْ يُنظَرَ إِلَيْهَا وَ قَالَ كُلُّ شَيْءٍ فِي الْقُرْآنِ مِنْ حِفْظِ الْفَرْجِ فَهُوَ مِنَ الزَّانَا إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ فَإِنَّهَا مِنَ النَّظَرِ (الكافي، جلد ۲، صفحه ۳۶)

اما به نظر ما این روایت نمی‌تواند آیه را به خصوص نظر محدود کند بلکه مفاد آن این است که سایر آیات به زنا اختصاص دارند و اصلا در مورد نظر نیستند اما این آیه ناظر به نظر هم هست نه اینکه به نظر اختصاص دارد و حداقل این است که آیه از این جهت ساکت است. استفاده اختصاص آیه به نظر و عدم دلالت آن بر غیر آن، از قبیل مفهوم لقب است.

به عبارت دیگر مفاد این روایات این است که این آیه آنچه را دیگر آیات اثبات نمی‌کنند، اثبات می‌کند، نه اینکه این آیه فقط این را اثبات می‌کند.

توضیح بیشتر مطلب خواهد آمد.